

Versiune anonimată

Traducere

C-172/21 – 1

Cauza C-172/21

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

19 martie 2021

Instanța de trimitere:

Landgericht Köln (Germania)

Data deciziei de trimitere:

15 martie 2021

Apelantă-reclamantă:

EF

Intimată-pârâtă:

Deutsche Lufthansa AG

[omissis]

Landgericht Köln

Ordonanță

în litigiul dintre

EF, [omissis] Berlin,

apelantă-reclamantă,

[omissis]

împotriva

Deutsche Lufthansa AG, [omissis] Köln,

intimată-pârâtă,

[omissis]

Suspendă procedura.

Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 TFUE, următoarele întrebări preliminare cu privire la interpretarea dreptului Uniunii:

- 1) Un tarif de întreprindere redus în raport cu tariful normal (în speță 152 de euro în loc de 169 de euro), întemeiat pe un acord-cadru încheiat între un operator de transport aerian și o altă [OR 2] întreprindere și care poate fi rezervat numai de angajații întreprinderii respective pentru călătorii de afaceri, constituie un tarif redus în sensul articolului 3 alineatul (3) prima teză din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, care nu este disponibil în mod direct sau indirect publicului?
- 2) În cazul unui răspuns afirmativ: un astfel de tarif comercial nu constituie nici un program de fidelizare a clientelei sau un alt program comercial al unui operator de transport aerian sau al unui tour operator în sensul articolului 3 alineatul (3) a doua teză din Regulamentul (CE) nr. 261/2004?

Motive:**I.**

1.

Reclamanta solicită pârâtei, un operator de transport aerian, plata unei compensații în cuantum de 250 de euro în temeiul Regulamentului (CE) nr. 261/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 februarie 2004 de stabilire a unor norme comune în materie de compensare și de asistență a pasagerilor în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 295/91 [denumit în continuare „Regulamentul (CE) nr. 261/2004”].

Prezenta cauză este bazată pe următoarea situație de fapt:

Reclamanta dispunea de o rezervare confirmată, pentru 15 iunie 2019, la zborul LH 191 cu plecare de pe aeroportul Berlin-Tegel și cu destinația Frankfurt am Main, cu zbor de legătură EN 8858, cu plecare din Frankfurt [am Main] și cu destinația Florența, care urma să fie efectuat de pârâtă. Conform programului, zborul de aport, LH 191, ar fi trebuit să plece la ora 14:45 și să sosească la ora 15:55. Decolarea zborului de legătură EN 8858 era prevăzută pentru ora 16:50, iar aterizarea pentru ora 18:20. Cu toate acestea, zborul de aport a întârziat, ajungând la destinație abia la ora 16:53. În urma acestui fapt, reclamanta a ratat zborul de legătură. Cu transportul de înlocuire propus, reclamanta a ajuns la locul său de destinație la ora 23:43.

2

Distanța dintre Berlin-Tegel și Florența este mai mică de 1 500 km.

Rezervarea zborurilor fusese efectuată prin intermediul angajatorului reclamantei, societatea Borderstep Institut GmbH, pe baza unui tarif de întreprindere, convenit între pârâtă și societate. Prin intermediul acestuia, prețul zborului se reducea față de tariful obișnuit de la 169 de euro la 152 de euro. Un astfel de tarif redus poate fi rezervat doar de angajații societății Borderstep Institut GmbH pentru călătorii de afaceri. [OR 3]

Reclamanta s-a adresat mai întâi societății EUClaim Deutschland GmbH, care, prin scrisoarea din 8 august 2019, a solicitat, în numele reclamantei, plata unei compensații în cuantum de 250 de euro. Prin scrisoarea din 9 septembrie 2019, reclamanta a adresat pârâtei o nouă cerere de plată prin intermediul reprezentanților săi. Pârâta nu a efectuat plăți.

2.

Amtsgericht (Tribunalul Districtual) a respins acțiunea. Acesta a considerat că, în temeiul articolului 3 alineatul (3) prima teză din Regulamentul nr. 261/2004, acest regulament nu era aplicabil în speță, din moment ce tariful rezervat era un tarif redus, care nu era disponibil în mod direct sau indirect publicului. Potrivit acestei instanțe, un tarif este la dispoziția publicului atunci când, în principiu, oricine poate efectua o rezervare. Acest lucru ar fi valabil inclusiv atunci când, pentru utilizarea unui tarif individual este necesar să fie îndeplinite anumite caracteristici proprii persoanei pentru care se efectuează rezervarea, astfel cum este, de exemplu, cazul tarifelor pentru persoane în vârstă sau pentru copii. Or utilizarea unui tarif de întreprindere nu ar fi subordonată condiției unei caracteristici personale, ci unei convenții încheiate de angajator cu respectiva întreprindere de transport aerian, cu condiții individuale privind utilizarea, precum o cifră de afaceri minimă și caracteristici tarifare proprii. Astfel, cercul celor care pot utiliza tariful ar fi determinat în mod concret, astfel încât tariful nu mai este disponibil direct sau indirect tuturor.

3.

Împotriva hotărârii pronunțate de Amtsgericht, reclamanta a formulat apel, prin care își menține solicitarea formulată în cererea introductivă.

Reclamanta susține că tarifele de întreprindere nu intră sub incidența articolului 3 alineatul (3) prima teză din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, regulamentul menționat fiind, așadar, aplicabil. Dispoziția în cauză ar viza numai tarifele speciale aplicabile (actualilor sau foștilor) angajați ai operatorilor de transport aerian sau ai operatorilor de turism (așa-numitele „industry discounts” sau „agent discounts”). În astfel de cazuri, interesul operatorului efectiv de transport aerian cu privire la transport nu ar fi pur economic, motiv pentru care legiuitorul nu ar fi intenționat să includă astfel de cazuri în domeniul de aplicare al regulamentului. Un tarif de întreprindere redus ar fi, însă, acordat unei mari companii pentru ca aceasta din urmă să rezerve un număr cât mai mare posibil de zboruri la operatorul

de transport aerian. Legiuitorul nu ar fi dorit să excludă de la beneficiul compensației pasagerii care plătesc cvasitotalitatea prețului unui asemenea tarif și care nu au nicio altă legătură apropiată cu operatorul efectiv de transport aerian. O asemenea excludere ar fi contrară ideii fundamentale, legată de protecția consumatorilor, a regulamentului. Tariful rezervat ar fi, de asemenea, public. În această privință, [OR 4] public ar însemna totalitatea persoanelor din afara întreprinderii societății aeriene.

În plus, potrivit reclamantei, este de asemenea pertinentă excepția de la excepție prevăzută la articolul 3 alineatul (3) a doua teză din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, întrucât tarifele de întreprindere trebuie considerate programe de fidelizare a clienței. Astfel de contracte-cadru ar lega de operatorul de transport aerian o întreprindere, în calitate de client – cel puțin factual, pe durata contractului.

Pârâta solicită respingerea apelului.

II.

Pentru soluționarea apelului, este necesară decizia preliminară a Curții cu privire la întrebările preliminare formulate.

1.

Problema este pertinentă pentru soluționarea cauzei. În ipoteza în care un tarif de întreprindere ar intra în domeniul de aplicare al articolului 3 alineatul (3) prima teză din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 și nu ar intra sub incidența excepției de la excepție prevăzute la articolul 3 alineatul (3) a doua teză din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, apelul nu poate fi admis. În schimb, în caz contrar, situația ar fi diferită, apelul ar fi admis, întrucât reclamanta ar dispune, în acest caz, de un drept la compensația solicitată. Reclamanta a ajuns la destinația sa finală cu o întârziere de 5 ore și 23 de minute. Pârâta nu a invocat existența unor împrejurări excepționale în sensul articolului 5 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004.

2.

Problema dacă un tarif de întreprindere precum cel în discuție în litigiul principal constituie un tarif redus în sensul articolului 3 alineatul (3) prima teză din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, care nu este disponibil direct sau indirect publicului, și dacă un astfel de tarif nu este nici stabilit de un operator de transport aerian sau de un tour operator în cadrul unui program de fidelizare a clienței sau al unui alt program comercial, în sensul articolului 3 alineatul (3) a doua teză din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, constituie o chestiune de interpretare a articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, rezervată, atunci când există îndoieli, Curții de Justiție a Uniunii Europene.

3.

4

În acest moment opinia instanței de trimitere este că un tarif de întreprindere redus, întemeiat pe un acord-cadru încheiat între un operator de transport aerian și o altă întreprindere și care nu poate fi rezervat decât de angajații întreprinderii în cauză în scopul călătoriilor de afaceri constituie un tarif redus care nu este disponibil direct sau indirect [OR 5] publicului în sensul articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 (LG [Landgericht, Tribunalul Regional, denumit în continuare „LG”] Köln, Hotărârea din 17 martie 2020, 11 S 33/19, juris; LG Köln, Hotărârea din 17 noiembrie 2020, 11 S 373/19, aceasta din urmă nepublicată).

a)

Problema dacă tarifele de întreprindere, care nu se aplică decât întreprinderilor după încheierea unui contract cu operatorul de transport aerian constituie un tarif care nu este disponibil în mod direct sau indirect publicului, este extrem de controversată în jurisprudență și în doctrină.

În doctrină, se consideră în mod preponderent – în conformitate cu poziția juridică a reclamantei – că articolul 3 alineatul (3) prima și a doua teză din regulamentul menționat include nu numai reducerile profesionale, nedisponibile pe piața liberă, acordate nominal angajaților societăților aeriene sau angajaților operatorilor sau birourilor de turism care cooperează cu societățile aeriene, precum tarifele „industry discount” (ID), „agent discount” (AD) și „personal education program” (PEP) [omissis]. Poate fi considerat public numai totalitatea persoanelor din afara întreprinderii companiei aeriene, însă nu angajații companiei aeriene sau ai întreprinderilor de turism care cooperează cu companiile aeriene [omissis], fiind suficient ca tariful să fie de asemenea accesibil numai unor părți din public legate de caracteristici individuale ale clienților – copiilor, elevilor, studenților, persoanelor în vârstă [omissis]. Și tarifele de întreprindere ar fi disponibile – în orice caz, în mod indirect – unei părți a publicului astfel definite [omissis]. Această concluzie ar rezulta, în orice caz, din sensul și din obiectivul dispoziției, astfel cum reiese din excepția de la excepție prevăzută la articolul 3 alineatul (3) a doua teză din regulamentul în cauză [omissis]. [OR 6]

Jurisprudența este – din câte se poate constata – divizată și neconsolidată. Potrivit AG [Amtsgericht, Tribunalul Districtual, denumit în continuare „AG”] Hamburg, de exemplu, aplicabilitatea regulamentului nu este exclusă în cazul tarifelor de întreprindere reduse (AG Hamburg, decizia din 1 noiembrie 2019, 23a C 83/19), în timp ce anumite secții ale AG Köln (AG Köln, hotărârea din 1 noiembrie 2016, 136 C 155/15), AG Bremen (AG Bremen, hotărârea din 16 ianuarie 2020, 16 C 313/19) și AG Frankfurt am Main (AG Frankfurt am Main, hotărârea din 4 aprilie 2019 – 32 C 1964/18) consideră că regulamentul nu este aplicabil în cazul tarifelor de întreprindere reduse. LG Frankfurt am Main a statuat că chiar o reducere acordată unei întregi categorii profesionale – jurnaliști – nu poate fi considerată ca fiind disponibilă direct sau indirect publicului (LG Frankfurt, hotărârea din 6 iunie 2014 – 24 S207/134s, citată de Schmid, NJW 2015, 513, nota de subsol 5).

b)

Potrivit instanței de trimitere, un tarif de întreprindere precum cel care face obiectul prezentului litigiu nu trebuie considerat „disponibil publicului”. În special, contrar opiniei din doctrină, instanța de trimitere nu poate identifica elemente în sensul că articolul 3 alineatul (3) prima și a doua teză din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 ar trebui să se aplice doar reducerilor profesionale acordate angajaților societăților aeriene și întreprinderilor de turism. Desigur, tarifele profesionale sunt menționate de asemenea în Orientările interpretative ale Comisiei referitoare la acest regulament, în care se precizează cu privire la articolul 3 alineatul (3) prima teză din regulament: „*Tarifele speciale oferite de transportatorii aerieni personalului lor intră sub incidența acestei dispoziții.*” Însă, din aceasta nu se poate deduce – independent de lipsa caracterului obligatoriu al acestor orientări – că sub incidența dispoziției în cauză intră exclusiv astfel de tarife. Contra unei astfel de teze pledează chiar excepția de la excepție prevăzută la articolul 3 alineatul (3) a doua teză din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, care exclude programele de fidelizare a clienților de la regimul prevăzut de prima teză. Dacă prima teză ar viza *a priori* doar tarifele aplicabile angajaților proprii sau ai colaboratorilor, această excepție de la excepție ar fi absolut inutilă, întrucât astfel de tarife nu constituie, în orice caz, programe de fidelizare a clienților. Prin urmare, dacă legiuitorul ar fi dorit să procedeze la o astfel de interpretare a dispoziției, ar fi putut să omită complet a doua teză. Din faptul că nu a procedat astfel, rezultă în mod necesar, potrivit instanței de trimitere, că prima teză nu vizează numai reducerile profesionale acordate angajaților proprii și celor ai întreprinderilor de turism. Nici teza contrară, susținută de o parte a doctrinei, nu demonstrează modul în care o asemenea interpretare ar trebui să fie conciliată cu a doua teză. În această privință, numai într-o singură referință se menționează că a doua teză este doar o normă declarativă, întrucât prima teză nu cuprinde, în orice caz, programele de fidelizare a clienților – fiind doar o „normă de serviciu” a legiuitorului Uniunii [*omissis*] [OR 7] [*omissis*]. Această concluzie nu poate fi reținută de instanța de trimitere. Potrivit instanței de trimitere, acest raționament este unul circular.

În sens contrar, se pare – fără a fi necesar ca instanța de trimitere să se pronunțe în acest sens – că nu este imperativ ca tariful să fie accesibil în mod nelimitat întregului public. În această privință, în ceea ce privește elementul referitor la public, pare suficient ca tariful să fie accesibil doar unei anumite părți a publicului, definită pe baza unor criterii personale obiective, cum este cazul, de exemplu, al tarifelor pentru copii și pentru persoane în vârstă (a se vedea, de exemplu, AG Bremen, Hotărârea din 16 ianuarie 2020, 16 C 313/19). Se ridică, astfel, problema care este natura criteriilor de stabilire a categoriei, astfel încât, în cazul unui tarif, să se mai poată vorbi despre un tarif accesibil unei părți a publicului în sensul acestei dispoziții. Potrivit acestei instanțe, o asemenea parte a publicului parțială nu poate fi admisă decât dacă categoria este stabilită pe baza unor caracteristici personale obiective, care sunt proprii membrilor acesteia, precum de exemplu vârsta sau, după caz, calitatea de elev sau de student. Or, în cazul unui tarif de întreprindere, apartenența la o categorie nu este declanșată de o

caracteristică personală a pasagerului, ci de un raport contractual între angajatorul pasagerului și operatorul de transport aerian. Astfel, pentru a beneficia de tariful redus, nu este suficient ca un călător să fie doar angajatul unei întreprinderi de o anumită dimensiune. Dimpotrivă, este necesar ca această întreprindere să fi încheiat în prealabil un contract-cadru în acest sens. Prin urmare, acordarea tarifului este legată de un criteriu *inter partes*, definit de părțile la contractul-cadru (AG Bremen, hotărârea din 16 ianuarie 2020, 16 C 313/19).

Chiar presupunând că apartenența la o categorie în sensul articolului 3 alineatul (3) prima teză din Regulamentul (CE) nr. 261/2004 poate fi reținută pe baza calității de membru al personalului unei întreprinderi care a încheiat un contract cu operatorul de transport aerian, tarifului în cauză în prezentul litigiu i-ar lipsi, în orice caz, accesul liber – fie și numai în mod indirect – la tarif al acestei „părți a publicului”. Astfel, nici angajații întreprinderii care, în speță, a încheiat contractul-cadru privind tariful preferențial, nu pot avea acces liber la acesta. Dimpotrivă, nu se contestă faptul că tariful în litigiu se aplică cu un scop specific, numai pentru călătoriile de afaceri efectuate în cadrul raportului de muncă, iar nu pentru călătoriile private ale angajaților. În orice caz, ca urmare a acestui scop clar definit, accesibilitatea tarifului redus nu este supusă doar condiției privind caracteristicile personale ale pasagerului și nu mai există un tarif accesibil publicului (a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea AG Köln din 4 noiembrie 2016 decembrie, 136 C 155/15 [omissis] [OR 8] [omissis]. Acest lucru constituie de asemenea o diferență relevantă în raport cu alte tarife posibile, aplicabile cu privire la o parte a publicului. De exemplu, tarifele reduse pentru copii sau persoane în vârstă se aplică acestora independent de destinația călătoriei. Chiar și în privința tarifelor pentru elevi și studenți, condiția accesului nu ar trebui să fie, în mod normal, ca zborul să fie legat de școală sau de studii.

4.

Potrivit instanței de trimitere, un tarif precum cel în litigiu nu intră nici sub incidența excepției de la excepție prevăzute de teza a doua a alineatului (3) al articolului 3 din Regulamentul (CE) nr. 261/2004, potrivit căreia, independent de prima teză, acest regulament se aplică pasagerilor care posedă bilete emise de un operator de transport aerian sau de un tour operator în cadrul unui program de fidelizare a clientelei sau al unui alt program comercial (LG Köln, hotărârea din 17 martie 2020, 11 S 33/19, juris; LG Köln, hotărârea din 17 noiembrie 2020, 11 S 373/19, nepublicată).

În cea mai mare parte a jurisprudenței și doctrinei se consideră că, în orice caz, sub incidența acestei dispoziții intră așa-numitele programe de fidelizare pentru clienți frecvenți sau programe de mile aeriene. Cu toate acestea, se admite uneori și că tarifele de întreprindere servesc de asemenea, în cele din urmă, la fidelizarea și la atragerea clienților și că, prin urmare, excepția de la excepție prevăzută de a doua teză se aplică și unor astfel de tarife [omissis]. În opinia instanței de trimitere, noțiunile de fidelizare și de atragere a clienților, în sensul articolului 3 alineatul (3) a doua teză din regulament nu pot fi cu toate acestea interpretate într-

un mod atât de larg. Astfel, orice tarif redus urmărește, în cele din urmă, fidelizarea clienței. Or, dacă simpla reducere ar fi admisă ca suficientă pentru aplicabilitatea excepției de la excepție prevăzute de a doua teză a alineatului (3) al articolului 3 din regulamentul menționat, aceasta ar determina rezultatul deja descris anterior: în definitiv, niciun tarif redus atribuit persoanelor din afara întreprinderii (acestea din urmă nu sunt clienți în sens strict) nu ar intra sub incidența articolului 3 alineatul (3) prima și a doua teză din regulament, iar norma prevăzută de a doua teză ar fi complet superfluă. Dispoziția primei teze s-ar aplica în acest caz numai în ceea ce privește reducerile profesionale. Or, dacă legiuitorul ar fi intenționat acest lucru, i-ar fi fost ușor să îl și prevadă în mod expres în cuprinsul primei teze și să înlăture a doua teză, care în acest caz nu ar fi necesară. Acesta nu a procedat astfel. Nu este necesar nici să se considere că legiuitorul a intenționat să reglementeze prin modalitatea complicată a excepției de la excepție prevăzute de a doua teză ca numai tarifele profesionale să fie excluse de la aplicarea acestui regulament. Pentru motivele care precedă, instanța de trimitere consideră că a doua teză nu acoperă tarifele de întreprindere, ci se aplică doar pasagerilor care călătoresc cu bilete de avion care le-au fost emise cu titlu de premiu în cadrul unor programe de fidelizare sau [OR 9] al unor programe comerciale, în special al programelor de mile aeriene (a se vedea în special Hotărârea AG Köln din 4 noiembrie 2016, 136 C 155/15).

[omissis]

[formula finală, semnături]